

JOKE EIKENAAR

De Vloek van Voorst

JOKE EIKENAAR

De Vloek van Voorst

Zwolle, 1361. Aan de rand van het naburig moeras staat het machtige kasteel de Stins van Voorst van roofridder Zweder, de schrik van de omgeving. Daar gevaarlijk dichtbij is ook de ontmoetingsplek van de vijftienjarige geitenhoedster Meike en de dertienjarige rijkeluiszoon Jorrik, die ondanks het standsverschil vrienden zijn.

Zweder van Voorst onderdrukt de bevolking en plundert waar hij kan. De spanningen tussen de roofridder en de stad Zwolle lopen zo hoog op, dat bisschop Jan van Arkel, machthebber in het gebied, besluit de ongehoorzame ridder aan te pakken. Als Zweder dat in de gaten krijgt, steekt hij woedend en gefrustreerd een deel van Zwolle in brand. Een brand die meer verwoest dan alleen wat huizen.

De oorlog die volgt zuigt langzaam iedereen mee. Ook Jorrik en Meike, die door omstandigheden ieder hun eigen strijd moeten strijden.

Voor liefhebbers van Thea Beckmans verhalen!

www.joke-eikenaar.nl

ISBN 978 90 5116 767 2

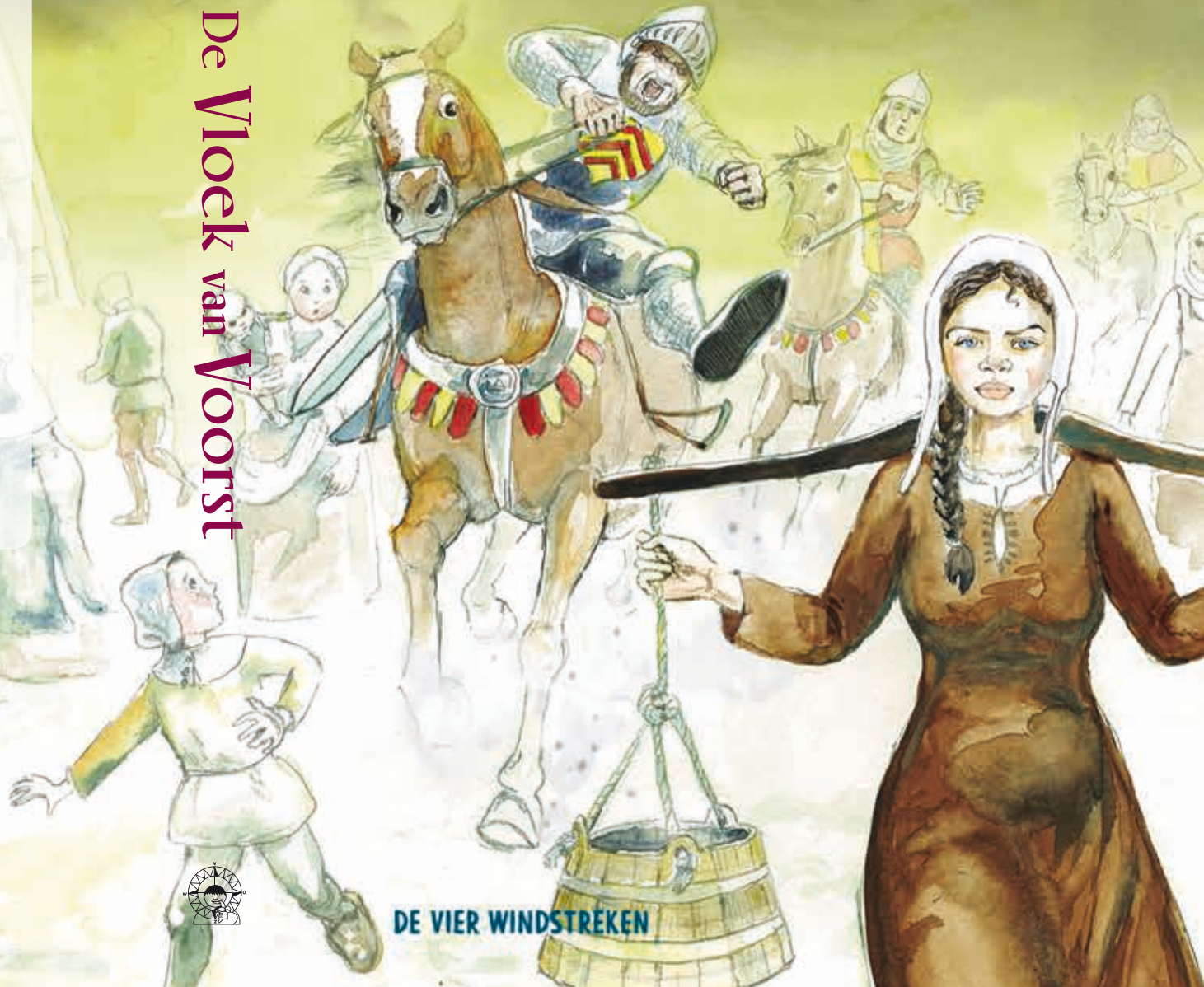
9 789051 167672

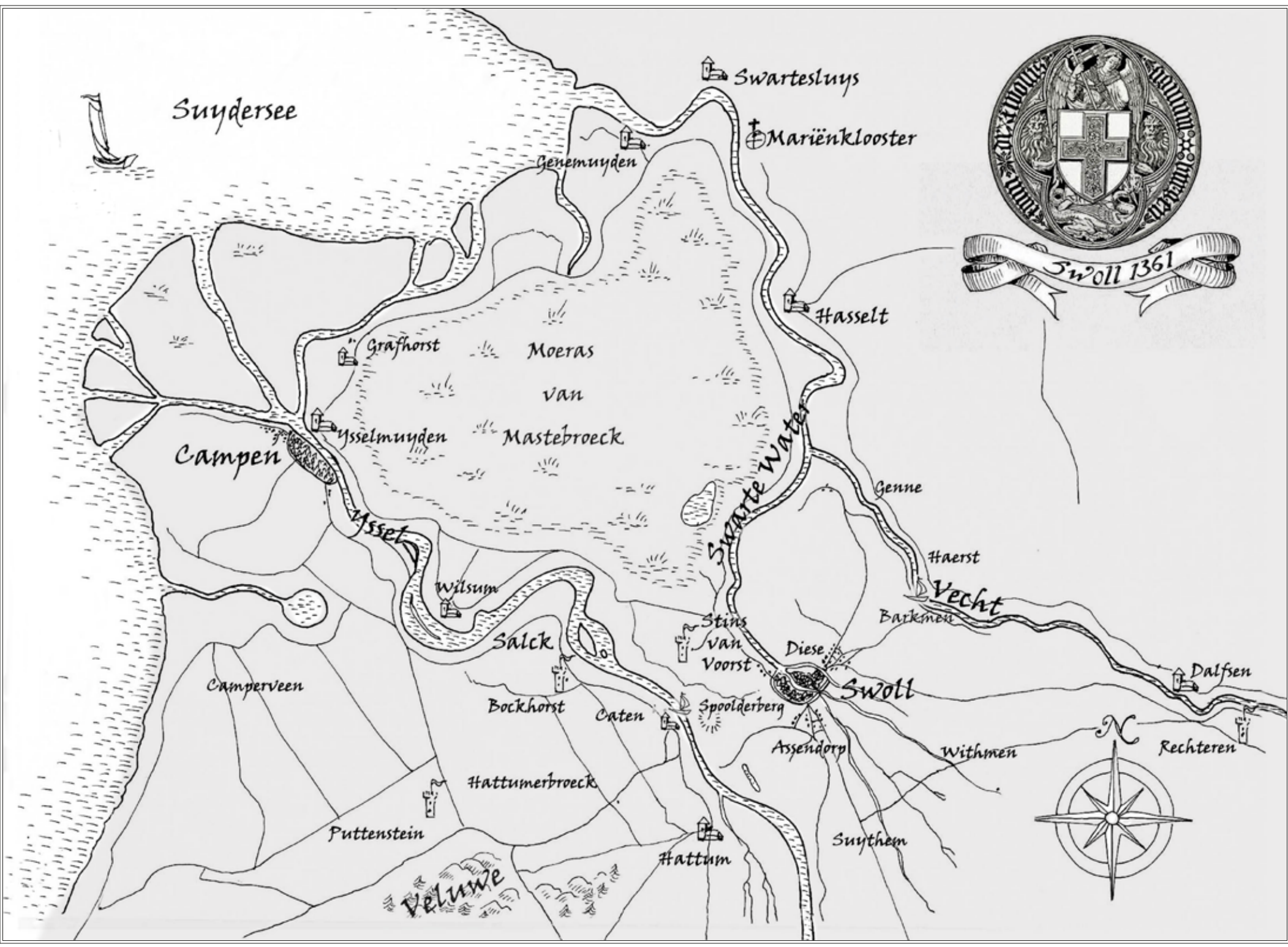

De Vier Windstreken

DE VIER WINDSTREKEN

Snydersee

Swartesluys

Mariënklooster

Genemuyden

Hasselt

Grafhorst

Moeras

van

Mastebroeck

Campen

Ysselmuyden

Asselt

Wilsom

Salck

Swarte Water

Genne

Haerst

Vecht

Barkem

Stins van Voorst

Diese

Swoll

Dalsten

Camperveen

Bockhorst

Caten

Spoolderberg

Assendorp

Withmen

Rechteren

Puttenstein

Hattumerbroeck

Hattum

Suythem

Veluwe

Swoll 1361

JOKE EIKENAAR

De Vloek van Voorst

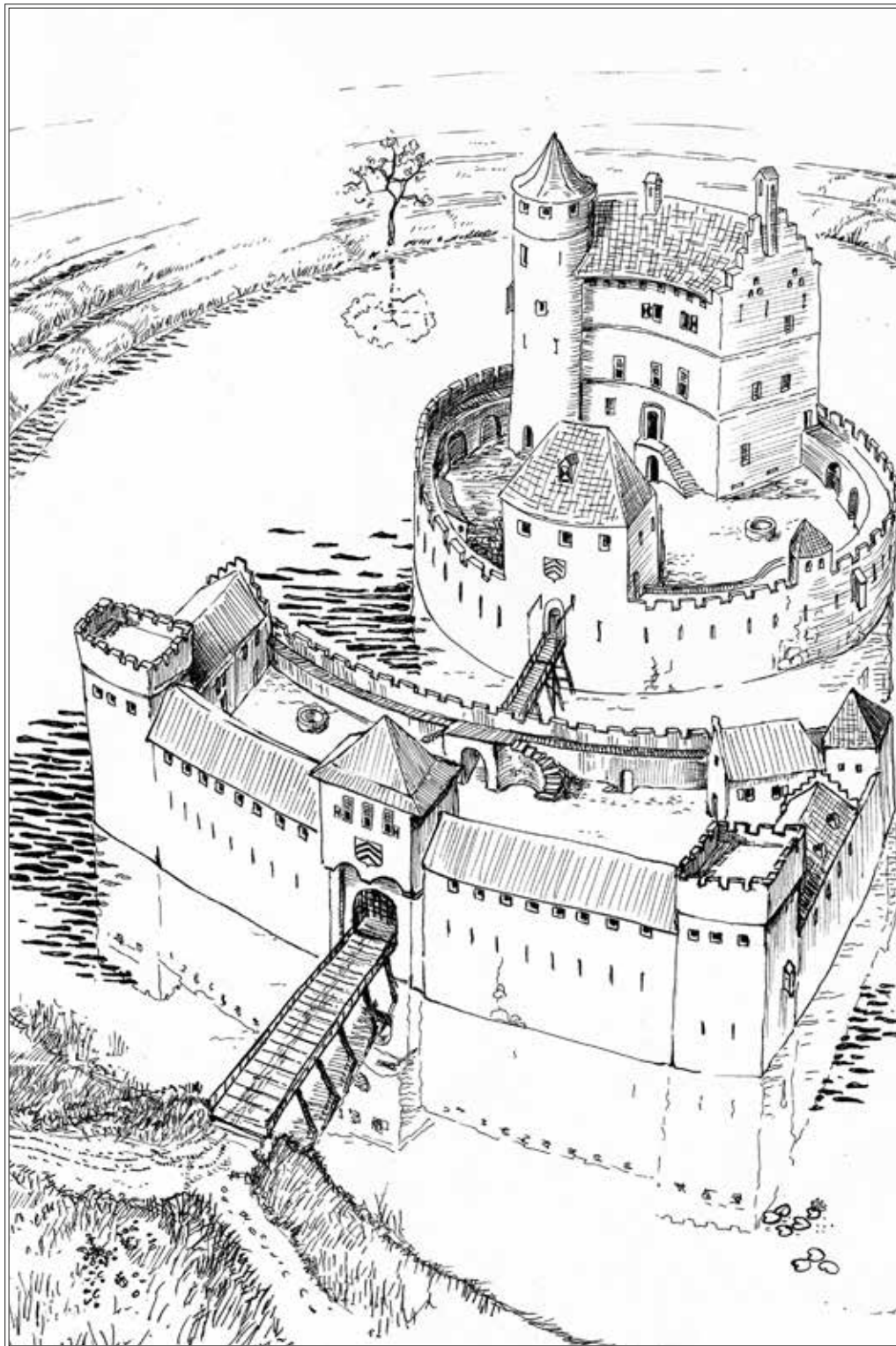
Op www.vierwindstreken.com kun je je aanmelden voor onze nieuwsbrief.
Hier vind je ook al onze boeken en andere artikelen.

© 2019 De Vier Windstreken, Rijswijk
© 2019 Tekst van Joke Eikenaar
© 2019 Omslagillustratie, schutbladen en illustratie
Stins van Voorst van Joke Eikenaar
Alle rechten voorbehouden. Gedrukt in Nederland
NUR 283,284 / ISBN 978 90 5116 767 2

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt
door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

DE VIER WINDSTREKEN

Inhoud

<i>Hoofdstuk 1</i>	Meike	11
<i>Hoofdstuk 2</i>	Geiten hoeden	19
<i>Hoofdstuk 3</i>	Zweder	29
<i>Hoofdstuk 4</i>	Jorrik	40
<i>Hoofdstuk 5</i>	Eetbaar goud	50
<i>Hoofdstuk 6</i>	Het probleem met Voorst	59
<i>Hoofdstuk 7</i>	Stilte voor de storm	67
<i>Hoofdstuk 8</i>	Gevaar	75
<i>Hoofdstuk 9</i>	De nacht van de brand	82
<i>Hoofdstuk 10</i>	De tegenaanval	91
<i>Hoofdstuk 11</i>	De aanloop	101
<i>Hoofdstuk 12</i>	Herre	113
<i>Hoofdstuk 13</i>	Gevangen	121
<i>Hoofdstuk 14</i>	De keukenmeid	130
<i>Hoofdstuk 15</i>	Het gevecht begint	142
<i>Hoofdstuk 16</i>	Ontsnapping	154
<i>Hoofdstuk 17</i>	Kadavers	165
<i>Hoofdstuk 18</i>	Nieuwe lente	177
Tot slot		187
Naschrift		188
Verantwoording		191
Dankwoord		196

1

Meike

Mei 1361

Het ging allemaal zo snel!

Er was geschreeuw en een gil ergens op de weg achter haar. Meike deed een poging zich om te draaien om te kunnen zien wat er aan de hand was. Met het zware juk op haar schouders, waaraan aan beide uiteinden een emmer vol vers water hing, ging dat maar langzaam. Op het moment dat ze haar gezicht richting het geluid kon wenden, was er meteen een zwart gevaarte voor haar verschenen en trilde de grond onder dreunende paardenhoeven.

‘Ja! Uit de weg! Uit de weg!’ schreeuwde een mannenstem.

Voor ze wist wat er gebeurde, stak de ruiter zijn been naar voren en haalde uit. Hij stootte Meike met enorme kracht tegen haar schouder. Ze smakte zijwaarts tegen de grond; de achterbenen van het paard ontweken haar net. Het juk viel van haar schouders en de houten emmers stuiterden over de straat. Het water spatte alle kanten op. Ook over Meike heen. Ze zag hoe de ruiter omkeek, zonder vaart te minderen. Hij en zijn twee metgezellen, eveneens te paard en met hetzelfde tempo, verdwenen bulderend van het lachen uit het zicht. Een paar tellen lag Meike onbeweeglijk op de harde grond, terwijl ze probeerde zich een beeld te vormen van wat haar zojuist was overkomen. Toen kwam de pijn. Haar hoofd, haar pols... Het brandde, die pols. Ze greep ernaar en stootte een kreet uit. Toegesnelde omstanders bogen zich over haar heen.

‘Och, Meike! Gaat het? Wat een schoff!’

‘Meisje toch! Heb je je zeer gedaan? Kun je staan?’

Iemand pakte behulpzaam de lege emmers op en legde ze samen met het juk bij Meike neer. Het meisje ging moeizaam rechtop zitten en wreef met haar goede hand over haar achterhoofd. De pols van haar andere hand werd al dik en rood.

Ze streek over haar kleren. Die waren nat, maar gelukkig nog heel. Dat zou mama er net niet bij kunnen hebben, om ook nog eens verstelwerk te moeten doen. Ze bekeek de emmers. Ook die leken nog heel. Of wacht: in de ene zat een barst van de bodem tot de rand. Die schade viel mee. Papa zou dat wel kunnen maken.

‘Probeer eens of je kunt staan.’

Een man die achter Meike stond, pakte haar onder haar oksels en trok haar voorzichtig omhoog.

Haar knie brandde ook. Meike tilde haar zware rok een eindje op. Er zat een behoorlijke schaafwond. Nou ja, die zou wel weer helen. Ze greep weer naar haar pols, die klopte alsof haar hart zich daarheen verplaatst had. Er sprongen tranen in haar ogen van de pijn.

‘Kom Meike, ik breng je wel even naar huis.’ De man die haar overeind had geholpen, Sieger, pakte het juk en de emmers in zijn linkerhand en sloeg zijn vrije arm om Meike heen.

Sieger was de buurman van Meike. Hij was leerlooier. Een aardige vent. Alleen jammer van de stank die altijd om hem heen hing. Hij kreeg de geur van de ranzige vloeistoffen, waarmee hij de huiden moest bewerken om mooi soepel leer te krijgen, niet meer van zich afgewassen. Maar er zat ook wel weer een voordeel aan dat Sieger naast hen woonde: hij probeerde de stank te compenseren met af en toe een cadeautje voor zijn burens. Zo had hij Meike drie weken geleden prachtige leren schoentjes gegeven. Omdat haar vader, Tiemen, hem verteld had dat het de dag was dat Meike geboren was, nu vijftien jaar geleden. Die schoentjes kostten vast een fortuin! Ze wist zeker dat ze die nooit had gekregen als ze geen burens waren geweest. Ze keek even naar haar voeten en ondanks alles golfde er een geluksmomentje door haar heen bij het zien van haar onbeschadigde nieuwe slofjes.

‘Ada!’ Sieger begon een paar meter voor het huis waar Meike woonde, te roepen tegen de dichte deur. Nog steeds ondersteunde hij Meike, die druipend meehinkte. ‘Ada, kom je dochter even helpen!’

De deur kraakte open en een vrouw met donker haar en even donkere ogen verscheen. Bij het zien van Meike smet ze haar tol met te spinnen schapenwol neer op een kruk bij de deur en stak geschrokken haar armen uit naar haar oudste dochter. ‘Meike! Och, wat is er gebeurd?’

‘Ik had een ontmoeting met een heer,’ kreunde Meike.

Ada keek vragend naar Sieger. Die had een norse uitdrukking op zijn anders altijd joviale gezicht. ‘Het was ridder Zweder. Hij trapte Meike onderuit toen ze niet snel genoeg voor hem aan de kant ging. Ik denk dat ze haar pols heeft verstuikt. En ze heeft een gat in haar hoofd.’

Een gat? dacht Meike verrast. Ze voelde met een paar vingers van haar goede hand op de pijnlijke plek op haar hoofd. Krijg nou wat! Daar zat een kleverig goedje. Ze keek naar het rood aan haar vingertoppen. Haar pols deed zo’n pijn, dat ze haar hoofd bijna niet voelde.

‘Het is geen grote wond hoor,’ stelde Sieger Ada en Meike gerust, toen hij Ada wit weg zag trekken. ‘Dat hoofd komt wel weer in orde. Maar ik denk dat Meike wel even rustig aan moet doen, anders komt het met die pols niet goed.’

Ada pakte de hand van Meike en bewoog die voorzichtig heen en weer. Meike hield met kracht haar tanden op elkaar om het niet uit te schreeuwen.

‘Als hij maar niet gebroken is,’ zei Ada ongerust. ‘Tiemen moet hem spalken. Dat zal sowieso goed zijn. Ben je op je hand gevallen?’

‘Ja, ik wilde me opvangen. Maar door het gewicht van de volle emmers ging ik harder naar de grond dan ik verwacht had.’

‘Och, het water!’ schrok Ada nu. ‘Zit er nog wat in de emmers?’

‘Ja, een scheur,’ bromde Meike.

Sieger grinnikte. ‘Die Zweder krijgt in elk geval je humor niet kapot.’ Ada’s gezicht kreeg een harde uitdrukking. ‘Lach niet, Sieger. Ik heb wél water nodig zo meteen. Zou je nog een keer naar de beek kunnen

gaan, Meike? En als dat te ver is, haal je het water ditmaal maar uit de brede sloot.'

Meike keek haar moeder een beetje boos aan. 'Naar de beek? Met deze pols? Nee, dat gaat niet lukken, mam. Het spijt me.' Aan de toon te horen speet het haar helemaal niet. 'Kun je Teun niet even sturen? Waar is die eigenlijk?'

Teun was het broertje van Meike. Natuurlijk kon ze wel raden waar hij was: die hielp zijn vader met zijn werk. Meikes vader was timmerman. Teun was met zijn elf jaar een prima leerling voor het vak. Na jaren onbelangrijke klusjes te hebben gedaan, leerde hij nu het echte werk in de werkplaats achter het huis.

'Nou goed, dat moet dan maar voor een keer,' stemde Ada in. Ze stond op om Teun te halen.

'Mam, het is wel echt waar: er zit een scheur in de ene emmer. Die andere is wel goed,' liet ze er snel op volgen, toen ze zag dat haar moeder een wanhopig gezicht trok.

'Ik heb wel een emmer te leen,' suste Sieger. 'Hij is iets kleiner dan die van jullie, maar als je het water goed verdeelt over de twee emmers is het niet lastig om ermee te lopen.'

Meike hinkte voorzichtig naar binnen en liet zich op de kruk zakken. Bijna boven op de spintol met wol. Sieger, die haar was gevolgd, kon de tol nog net op tijd wegtrekken.

'Dank je wel, Sieger.' Meike sprak zo zacht, dat het bijna fluisteren werd. Ze deed haar ogen dicht. 'Ik moest even gaan zitten. Ik voel me opeens zo raar in mijn hoofd.'

'Dat is ook niet zo gek, Meike. Je hebt een enorme smak gemaakt.' Sieger legde even zijn hand op Meikes haar. 'Je moeder bedoelt het niet verkeerd, maar die zit nu wel in een lastige situatie, met je kleine zusje die nog aan haar rokken hangt. Ze kan moeilijk zélf de komende tijd het water gaan halen. Maar jij moet het ook niet gaan doen. Laat ik het niet merken.'

Meike opende haar ogen op een kiertje om naar hem te kijken. Sieger gaf haar een bemoedigende knipoog.

'Als je je pols nu niet een poosje ontziet, kun je hem misschien nooit meer goed gebruiken en heb je de rest van je leven spijt. Ik denk dat Teun best een paar weken voor jou het water kan halen.'

'Een paar wéken?' schoot Meike uit.

'Ja, ik denk dat het wel een paar weken duurt voor je pootje weer een beetje genezen is. Maar hoe meer rust je hem geeft, hoe eerder hij heelt.'

Meike zuchtte eens diep en steunde haar zoemende hoofd achterover tegen de muur.

'Beloof je me dat?'

'Wat?'

'Dat je hem rust geeft.'

'Beloofd,' antwoordde Meike, en ze sloot haar ogen weer.

Die avond zaten ze rond de vuurplaats in het eenvoudige huisje. Haar ouders Ada en Tiemen, haar broertje Teun en Meike zelf. Boven de vlammen hing aan een dikke ketting een metalen ketel, met daarin de avondmaaltijd. Het eten was al warm en gaar, maar Ada liet het vuur nog even branden. Hoewel het al eind mei was, was het kil de laatste dagen. Vorige week had het zelfs nog een keer gevoren, 's nachts.

Ada scheidte de groentebrij in houten kommen. Iedereen in het gezin kreeg hier een eigen kom. Dat was vrij ongewoon: de meeste mensen van hun stand aten met z'n allen uit de pan zelf. Maar ja: je bent nou eenmaal timmerman, of je bent het niet, zei Tiemen steevast. Het was voor hem een erezaak om zijn gezin uit houten kommen te laten eten. Kleine Margje, Meikes zusje van drie, had eerder op de avond al gegeten en lag inmiddels op bed. Ze sliep in een sober houten ledikantje dat Tiemen gemaakt had. Het was het enige ledikant in huis en zou binnenkort te klein zijn voor de peuter. Vanaf dan zou Margje bij Meike onder de dekens slapen.

Meike zat op de met jute overtrokken strobaal die iedere nacht als haar bed diende. Voor de maaltijd had ze een uurtje gedommeld. Nu, om te kunnen eten, had ze zich met moeite recht op gehesen. Met

haar goede hand nam ze de kom aan die haar moeder haar aangaf. Zo goed als het ging, slurpte ze het eten naar binnen. Het smaakte haar maar matig.

Zodra ze die middag haar natte bovenkleding had uitgedaan, had ze het vestje aangetrokken waarin ze altijd sliep. Haar vader was gekomen en had bezorgd de pols bekeken. Hij had haar een pijnstillend drankje gegeven van wilgenschors en haar pols gespalkt. De spalk was een stuk gladgeschuurd hout dat door een vlaskoord op zijn plek gehouden werd, en zorgde dat haar pols geen enkele beweging meer kon maken. Het gewricht was nog steeds erg dik en rood en volgens Sieger zou dat wel een paar dagen zo blijven. Hij had haar beloofd dat alle kleuren nog wel voorbij zouden komen: blauw, groen en ten slotte geel. En als ze geluk had, kwam er misschien ook nog paars bij. Sieger had gelachen toen hij het zei, maar ze wist dat hij zich onder dat stoere masker zorgen maakte om haar. Sieger had een dochter gehad van dezelfde leeftijd als Meike. Dat meisje was na een korte ziekteperiode overleden toen ze dertien was. Misschien was hij daarom zo dol op Meike, omdat ze hem deed denken aan de dochter die er niet meer was.

Teun had water gehaald zonder te protesteren. Hij had wel heel hard gemopperd, maar niet op Meike. Hij foeterde op ridder Zweder van Voorst, die zijn zus zo bruut aan de kant had geschopt. Nu, tijdens het eten, had Meikes vader het over diezelfde ridder: de kasteelheer van de Stins, zoals het kasteel van Voorst genoemd werd. Het was een onderwerp dat normaal gesproken altijd vermeden werd.

Voorst was de naam van een gebied vlak bij Zwolle, aan de westkant van de stad. Een paar eeuwen eerder had zich daar een familie gevestigd, die de naam van het gebied aannam: het geslacht Van Voorst. Een familie die ernaar streefde heel snel heel rijk en belangrijk te worden. In het moeras, op een zandrug die De Konijnenbulten werd genoemd, bouwden ze hun eerste kasteel. Dat was nog een bescheiden gebouw van tufsteen geweest. De heren van Voorst hadden hun bezit en vermogen steeds verder uitgebreid door landerijen in te pikken van Zwolle en omgeving. Honderd jaar geleden was het eerste

kasteel afgebroken en was een nieuwe, machtige burcht op dezelfde plek verrezen. Van massief steen. Daarom heette die de Stins.

‘Meike had wel dood kunnen wezen,’ bromde Tiemen. ‘Als ze onder het paard terecht was gekomen, was één klap van een hoef genoeg geweest en dan had ze het niet overleefd!’

Hij keek eens naar zijn dochter, die er met een kleur als vuur niet bepaald uitzag alsof ze bijna dood was. Maar dat weerhield hem niet van een fel betoog. ‘Die heren van Voorst doen maar waar ze zin in hebben. Hoe meer tegenslag ze krijgen, hoe wreder ze worden. En Zweder is het vechten nog lang niet moe. Ik hoorde van Sieger dat hij op het moment mot heeft met Eduard van Gelre, met Bronkhorst, en voor de zoveelste keer met zijn burens van Buckhorst bij Zalk. Dat is dan weer een geluk bij een ongeluk: zolang hij zich druk maakt om zijn adellijke vijanden heeft hij geen tijd om zich met Zwolle te bemoeien.’

‘Heeft Zweder nog broers?’ vroeg Teun. ‘Iedereen heeft het altijd over de héren van Voorst in plaats van de héér van Voorst.’ Teun probeerde in te schatten hoe groot de dreiging vanaf de Stins was.

‘Ik geloof het niet,’ antwoordde zijn vader. ‘Maar alle adel in de buurt is familie van elkaar. Het dichtstbij in kasteel Rechteren bij Dalfsen. Daar woont ridder Frederik van Heeckeren, die getrouwd is met Lutgardis van Voorst. Hij is een heel belangrijk man in Gelre en Overijssel, én Zweders beste vriend. Maar op de Stins van Voorst is maar één echte ridder van Voorst: Zweder zelf.’

‘Hij heeft wel zonen, toch?’ Ada’s stem klonk niet heel vast.

‘Zeker. Drie als ik me niet vergis. Maar die zijn nog zo klein. De oudste is een jaar of tien. Daar hebben we voorlopig weinig van te vrezen.’

‘Nou, dat is bijna net zo oud als ik, hoor,’ snoof Teun. ‘En ik ben ook al bijna een echte man!’

Om deze opmerking schoot iedereen in de lach. Zelfs Ada, al was het niet van harte.

Teun keek even beteuterd. Tiemen streek zijn zoon over zijn bol.

‘Zeker. Je hebt gelijk, jongen. We kunnen niet net doen of de volgende generatie er niet al staat. Zweder was zelf nog maar een peuter, toen zijn vader... Nou ja, je weet wel...’ Tiemen gluurde even vluchtig naar zijn vrouw. ‘En die is, toen hij eenmaal volwassen was, nog veel erger geworden dan zijn vader ooit is geweest. God behoeft ons voor dat beest.’

Meike en Teun keken naar hun moeder. Altijd als ze herinnerd werd aan wat de vader van Zweder had gedaan, werd ze stil en verdrietig. Ook nu. Ze stond op en verzamelde de lege kommen.

‘Kom op, Teun, Meike: jullie gaan naar bed,’ zei ze afwezig.

‘Naar bed?’ antwoordde Teun schel. ‘Mam, het is zomer! Het is nog licht buiten. Ik heb nog helemaal geen slaap!’

‘Je gaat naar béd, Teun! De dag is gedaan. En Meike moet ook rusten. Dat is belangrijk.’

Vanaf het moment dat Meike door Sieger thuisgebracht was, had haar moeder maar weinig omgekeken naar haar oudste dochter. Meike had het gevoel dat haar verwondingen nu gebruikt werden om Teun op bed te krijgen. Hoe dan ook: het werkte. Teun slofte naar de hoek tegenover Meike. Daar lag zijn stromatras.

Zonder protest, maar met moeite kroop Meike ook onder de dekens. Ze verlangde naar een diepe slaap. Hoewel de pijn nog door haar lijf knalde, waren haar oogleden zwaar. Ze was doodmoe. Het hout van het huis kraakte door de wind, en de matras van Teun ritselde toen hij zich omdraaide. Tegelijkertijd klonk er gedempt snikken en een troostende stem. Haar moeder huilde.

Met dat geluid op de achtergrond viel Meike in slaap.

2

Geiten hoeden

De volgende ochtend werd Meike verstijfd wakker. Ze voelde iedere spier, ieder gewricht. Kreunend kwam ze overeind. Meteen herinnerde ze zich de gebeurtenis van gisteren. Haar rechterschouder en heup waren beurs. De harde grond had zijn sporen nagelaten. De hoofdpijn was gezakt en ondanks de gespalkte pols had ze heel goed geslapen. Nu ze wakker was, voelde ze hem weer in alle hevigheid. Ze stond moeizaam op en strompelde naar de lage kast waarop gewoonlijk al het eten werd voorbereid. Haar moeder kwam binnen door de deur van het achterhuis. Achter haar aan huppelde Margje.

‘Goeiemorgen,’ groette Ada. ‘Heb je een beetje kunnen slapen?’

Meike knikte, maar bracht meteen haar goede hand naar haar nek, die protesteerde tegen de beweging.

‘En jij?’

‘Ja hoor,’ antwoordde haar moeder net iets te luchtig.

Ada liep naar de hoek waar Teun nog op zijn buik op de matras lag te ronken. Ze porde hem in zijn zij. ‘Teun, wakker worden. Papa wacht al op je.’ Een antwoord wachtte ze niet af. Ze liep terug naar het lage meubel waar Meike tegenaan leunde. Van een plank achter een deurtje pakte ze een stenen boterpot en een jute zak, waar een half brood uit tevoorschijn kwam. Ze sneed er een plak af. Daarna schonk ze wat met water verdunde melk in een kommetje en legde daar het brood in. De kom was voor Margje, die hem blij met beide handjes aanpakte. De peuter ging in een hoekje op de grond zitten en begon met smaak te eten.

Terwijl Ada een tweede plak afsneed, foeterde ze tegen haar zoon dat het nu echt tijd was. Er kwam beweging in de hoek. Teun stond